IZ TEOZOFSKOGA SVIJETA

Zagreb, mart 193?   God. II, br. 3

predajemo svojim članovima sa željom da nam " Teozofija " doskora izađe, jer prilike traže da se u njima javi kao naredni korak i da ih prožimlje u smislu vijesti koju je upravio George S. Arundale svima članovima kao " Otvoreno pismo " sa svrhom da silu zamijeni Pravo i Bratstvo se raširi čitavim svijetom.

S A D R Ž A J   C O N T E N T S

ŽETVA — C. J I N A R A J A D A S A — HARVEST

ISTINA I MILOSRĐE — TRUTH AND COMPASSION
LJUDI VAPE — Dr. G. S. A R U N D A L E — THE PEOPLE ARE CALLING

POHOD JUGOSLAVIJI — SERGE BRISY — VISIT TO JUGOSLAVIA

TEOZOFIJA I MODERNI SVIJET — THEOSOPHY AND THE MODERN WORLD
GEOFFREY H O D S O N
O PSIHOANALITIČKOM ELEMENTU U BEETHOVENOVOJ MUZICI
ON PSYCHO-ANALYTICAL ELEMENT IN BEETHOVEN'S MUSIC Pr. MARA PIRNAT

XVI KONGRES I LJETNA ŠKOLA — XVI TH CONGRESS AND THE SUMMER SCHOOL
PARIS — FONTAINEBLEAU

Najprije čuvajte vlastiti mir, a onda ćete moći privesti miru i druge.

Iz nasljeduj Krista

....

SESTRA STEFANIJA GMUŠA rođ. SIGMOVIĆ

supruga našega brata Ing. Branka Gmuše i majka Zorana i Milorada preminula je u Zagrebu 5 aprila o.g. došavši iz Sarajeva ovamo na liječenje. Duž čitavo doba otkako se pridružila podržavala je živo vezu sa Društvom osobito u pogledu Kongresa minule godine, kad smo iz njenih srdačno iskrenih pisama upoznali njenu plemenito snažnu i bratski odanu dušu. Izražujući saučešće bratu našem i njegovoj porodici upravljamo misli svoje dragoj sestri te onom njenom profinjenom i ljubljenom biću koje je u vrućoj težnji za oduhovljenjem povlašteno da upravo u ove i općenito značajne i odlučne dane pođe višim razinama i prosja odanle svoj blagoslov.

J.V.

V+V+V

Naša sestra gđa. NINA BACH-VAVRA srećno je ozdravila i šalje svima članovima u znak zahvalnosti mnogo najljepših pozdrava.

V V

Ž E T V A

Što dobio sam od svakog napora koji slomio mi je srce ?
Samilost za sve koji pogriješe.

Što dočekao sam od proplakanih noći i dana ?
Pogled nutrašnji u bol svakoga čovjeka.

Što postigao sam Ljubavlju koja me vječno je odbijala ?
Da Ljubavi toj pružim više ljubavi.

Što dostigao sam idući tim putem propeća ?
Rad, Ljubav i Sanje.

— C. JINARAJADASA

Zahvaljujemo najljepše za sve uskršnje čestitke i
Preporučujemo G.J. " Otečajem ", dlC.—

I S T I N A   I   M I L O S R Đ E

The Theosophist
April 1939.

U Teozofskom Društvu imamo motto " Nema Religije nad I.-stinom ". Sjajni je to motto, jer je dinamički i snažni,koji nam pruža priliku da tražimo, tražimo, tražimo neprekinuto i tako prikupljamo sve više i više svojim iskustvima , budući da nam Istina pokazuje uvijek svoju zamašitost, tako da za njom tragamo posvuda. Istina koju smo otkrili ne može da potraje za uvijek. Ako smo slobodni ostaće nam Istina samo kratko vrijeme, dok nam se sačuva godinama, ako smo zarobljeni čime. U Istini nema konačnosti, jer Istina sutrašnjice promijeni nam Istinu današnjice.

Nikoja knjiga, nikoje lice ne sadrži Istine. I najuglednija ličnost i najdivnija pisma i zapisci otkrivaju nam svoju I - stinu,utoliko ukoliko se njome proširi naše razumijevanje.

Poradi toga moramo da tumačimo pomenuti motto ovom rečenicom : " Nema Dužnosti nad Milosrđem ". Dužnost, Dharma je oblik Religije. Najbolje se je određuje pojmom Milosrđe. Tj. Dharma ili Milosrđe je samilosna simpatija sa svime kojima je potrebno takove simpatije. A komu ne treba samilosti ?

Otkrila mi se želja da bismo imali ove dvije rečenice kao jedinstveni motto Teozofskoga Društva. Istina nije dosta. Ona treba da nađe izražaj svoj u Milosrđu. Konačno čemu nam sva napisana Teozofija, ako ne možemo da je zasvjedočimo uzvišenom kreposti Milosrđa? Ljubav nam može da pomogne pojedinački i u skupovima da sebi i svijetu pribavimo bolji i srećniji život; ali nada sve i najveća mora da nas pokrene i neprekinuto uzrokuje sve dublje i dublje uniranje naše u bijedu sviju i svega oko nas, tako da uzmognemo da ih izdignemo u ovaj čas kad izgrađujemo novi svijet što nam ga otkriva Teozofija...

Rado bih da naši članovi svrate pažnju nato i da usvoje 19 decembra svake godine kao Dan Milosrđa; nipošto da se održe pročki sastanci, već da se svi opomenu odlučno Milosrđa kao najpreče svoje dužnosti svakoga Teozofa širom čitavoga svijeta. Na dan 19 decembra 1882 H.P. Blavatsky i H.S. Olcott su se nastanili stalno u Adyaru u svrhu da tamo urede Središnjicu Teozofskoga Društva. Uzmogne li 19 decembra da izazove i izvabi iz nas pravo Milosrđe da ga snažno oćute sva srca i mudro sprovedu svi umovi sviju ljudi širom čitavoga svijeta, tada je u istinu 19 decembar namijenjen pravoj svrsi, te bude danom darova i darivanja. Oni koji se nalaze u Adyaru odabrali su taj dan da se svake godine smirenom sabranosti prenose milosrđem svima i svemu i tako proliju posvuda blagoslov.

LJUDI VAPE ...

Žurim da u izvatku predam svoju poruku što je izšla u novom listu " SVIJEST " u broju od 3 marta, a smatram je istinitom i značajnom :

U svakoj zemlji ljudi vape, bez obzira pod kakovom se nalazili vladavinom ili upravom, bilo artikulovano ili neartikulovano, jer ih oni koji ih razumiju i poradi toga vole hoće da punom predanosti povedu i bez ikakova sebičja izvedu iz tame u kojoj se nalaze smirenju i obiljnom boljitku.

On the Watch-Tower, Na Braniku.   GEORGE S. ARUNDALE .

S E R G E   B R I S Y

Naša sestra, Generalni Sekretar Teozofskoga Društva u Belgiji, Miss Serge Brisy dolazi u Jugoslaviju, te će se zadr - žati u Zagrebu i Beogradu. Njezin je boravak u našoj zemlji u - ređen za vrijeme od 21 do 25 aprila 1939.

Prema zadnjim vijestima koje su nam stigle njezin je dolazak najavljen za 21 aprila o.g. u 7,30 sati, a odlazak njen za 8 sati, da 26 aprila stigne u 15,19 sati u Beograd.

Iz Beograda pošla bi 28 apri la u 7,45 za Atenu-Grčku.

SERGE BRISY rođena je u Bruxelles-u od saksonsko francuske porodice. Već kao dijete od 8 godina pisala je igre za kazališno prikazivanje. Kad joj je bilo 18 godina dobila je prvu nagradu za svoj komad " Rajska Ptica ", gdje je prikazala satiru na predrasude. Članom je Teozofskoga društva od godine 1916. Osobito se istakla svojim socijalnim radom filantropsko humanoga obilježja. Kao apostolski uvažen je njizin rad u pogledu reforme kaznionica. Pokrenula je i osnovala " Bilten Svijetla " što se kao mjesečnik štampa u kaznionici i naređenjem Kralja Belgije dijeli kažnjenicima belgijskih kaznionica. Za te je usluge svojoj zemlji primila Kraljevo odlikovanje vrpcu " Viteza Reda Leopolda II ".

Naša je gošća međunarodni predavač obzirom na sve probleme današnjice, a prikazuje ih i rješava u svijetlu Teozofije.
Kao specijalista poznata je u pogledu Stvaralačkoga uzgajanja djece putem Drame.

Miss Serge Brisy je Vitez-Savjetnik Kruga Vitezova ili Okruglogą stola i organizator rada u tom smislu širom čitave Belgije.

Od djela što ih je napisala osobito je istaknuto ono što je izašlo pod nazivom " Sumnja kao Oslobodilac ".

Za svoga boravka kod nas održaće sestra Brisy t r i predavanja za javnost; jedno kod braće u Beogradu, a dva u Zagrebu. Osim toga za članove uređeno je po jedno općenito pre - davanje i nekoliko pojedinim Krugovima i skupovima, a napose je ovaj pohod namijenjen pojedinim članovima koji imaju svojih želja i pitanja ili bi trebali objašnjenja razgovorom u ličnom saobraćaju sa uglednim i upućenim poznavaocem teozofskoga ži - vota kao što je gospođica Serge Brisy.

SASTANCI SA SERGE-BRISY

U petak 21 aprila u 20,30 sati društveni sastanak
U subotu pozvana je kod gospode sestre Anke Gvozdanović da govori sa zanimanicima Teozofije i prijateljima našega Društva. evoluciji čovjeka.
U nedjelju 23 aprila o.g. biće u društvenim prostorijama, Mesnička 7/III, predavanje za članove u 19 sati pod nazivom " ZOZIV MAJSTORA "
Za ponedjeljak će biti oglašano u novinama.

. . .

Teozofija i moderni svijet
Geoffroy Hodson

... Opasnost od diktatorstva nipošto jedino političkoga već i više i ozbiljnije od onog koji neprekinuto raste i širi se u duši čovječjoj i zavladava u njegovom duhu : nesamo da je to velika zapreka za razvitak čovječanstva uopće već i za rad u društvu. Samo ako se sjedine muževi i žene koji cijene slobodu i pravdu i istinu nadasve drugo u čovječjem životu, i povedu širom svijeta jaku akciju za odbranu i za ove velike ciljeve uspješno će riješiti taj zadatak
Vojna za slobodu. Za me je rad teozofskoga društva takova vojna. Za me je teozofsko društvo, istine koje uči i ideal slobode na kojem se osniva ona duhovna nada čitavoga svijeta. Teozofsko društvo stoji samo izmedju velikih medjunarodnih pokreta. Obzirom-prvo- na bratstvo i drugo obzirom na tvrdnju i traženje slobode osobito u duhovnom i intelektualnom životu.
Zadaća je društva u tom pogledu očita. Njeno je nastojanje da privede Teozofiju modernom umu privlačnim oblicima koje se može prihvatiti. Predočite sebi primjenu Teozofije u bolestima kao što je militarizam i diktatorstvo, iako su potrebnim za razvitak Europe. Ipak iako je tome tako siguran sam da okrutnosti i progoni nisu nikad prema planu rasnoga razvitka. To su ljudske zablude, zastranosti koje nikada ne opravdavaju plan rasnoga razvitka.
Istina je da zemlje u koje odlaze prognani gradjani, trebaju ih, ili što više naši duhovni vodići rasne evolucije trebaju ih tamo.
Zamislimo sebi utjecaj ovih oprečnih prilika na pojedince. U tom sporu sile i prava mnogo se duša pročistilo, ubrzala se im njihova evolucija i probudio im se njihov intelekt i krenuo da traži istinu. Iz ovog sadašnjega prolijevanja krvi u svijetu poradi prevage sebičja, neznanja i surovosti javljaju se, a tako će i slijediti, mnoge tisuće ljudi i žena koje su izvile svoje vlastito duhovno svijetlo. To će biti prvi dio žetve današnjeg doba, prvi plodovi sadašnjih okušavanja u vatri individualizma i straha. Niko ne može da sumnja, da postoji u svijetu izvjesni individualizam, kao i sebičje i ponos, a tako i užasni i okrutni cinički, barbarizam, a sve to razvija u srcima miljuna ljudi strah koji je pravi pakao. Dok god se ne ukloni taj strah, napredak ovih miljuna u intelektskom kao i u duhovnom pogledu zaustaviće se, ali oni koji će pobjediti, izdići će se iznad ostalih pročišćeni i prosvjetljeni da podju u izvjesnim slučajevima i triumfom na Putu Svetosti. A kad se ponovo jave, biće vodići novog doba, koji će graditi na temeljima što smo ih postavili danas.

NOVO DOBA sja u taj čas i obasjava budućnost koja dolazi. U srcu svakoga pojedinca, skupova kao i ustanova u tom novom doba jasno se razabire da je Teozofija usvojena kao naročiti oblik u religiji, uzgajanju, politici, umjetnosti i nauci. Sve će se osnivati na Teozofiji, budući da je Teozofija religija, umjetnost i nauka samoga života. Prema tome one koji znaju nešta o planu života i koji priznaju realnost starije Braće, te mogu da odrede put koji vodi punom svijesti u saradnju s Njima, označuju Teozofima. Držim da članovi našega Društva pokazuju svijetu onaj moćni stijeg Starije Braće koji su ga pokrenuli u život. Svijet se može da mijenja jedino provodjenjem svijesti i svojim duhovnim shvaćanjem. Teozofija može da razvija ovakove promjene. Prema tome svi koji šire Teozofiju naučanjem i životom pravi su reformatori.

U čem se očituju najistaknutije Teozofija i teozofski život ? Prvo i nadasve u tom da sprovodi prijateljstva i bratstvo čime se rešava svaki narodni i medjunarodni zapletaj. Zatim da razvija skrivene snage i ostvaruje tajnu mudrost drevnih spomenika napose u kršćanstvu. Ako članovi Teozofskoga Društva istinito primjenjuju u život Teozofiju, sami će moći da promjene lice modernoj civilizaciji.

PRETEČA ZA KAMPANJU

" TEOZOFIJA JE NAREDNI KORAK U MUZICI "

O psihoanalitičkom elementu u Beethovnovoj muzici .

Prijatelji,

za ono, što hoću da Vam danas kažem o najvećem muzičkom geniju, dobila sam pobudu u jednom essey-u Cirila Scotta, gdje govori o psihoanalitičkom elementu u Beethovnovoj muzici. Držim, da s te strane nije još prilaživana, pa će se i Vas sve ono, što ćete čuti dojmiti malo neobično, kao sve što je novo.

U našem današnjem predavanju ne ćemo se baviti biografski Beethovnovim životom, koji je manje više svakom poznat u glavnim crtama, i ne kanimo kritički analizovati klasičnu strukturu njegovih djela, niti govoriti o muzičko-historijskom značenju njegove stvaralačke epohe. O svemu tome već se toliko govorilo, a još daleko više pisalo, da ima jedna čitava literatura o tome. Mi ćemo danas pokušati da uronimo donekle u najunutarniju bit ove čudesne glazbe i da protumačimo donekle njezino djelovanje na onu najunutarniju bit slušača ili onih, što ju izvode - i da konačno iznesemo posljedice koje iz toga izlaze.

Beethoven je već u djetinjstvu pokazivao čudnovat temperamenat, pa je i to pored neobične darovitosti bio izvjesan znak da je odredjen za neku veliku misiju. Rodjen je godine 1770 u Bonnu, malom gradicu na Rajni upravo dvadesetak godina iza smrti J.S Bacha, koji je bio njegov pravi [illegible] proživivši sav svoj vijek u sredjenim i ako bednim prilikama, u zadovoljstvu i skromnoj povučenosti u krugu svoje mnogobrojne obitelji, stvarajući u divnoj duševnoj harmoniji svoja neumrla polifonska remek-djela "na slavu Božju" kako je uvijek sam naglašavao.

Beethovnovo bilo je i sudbina sasvim su protivni onome od Bacha. On se rodio u vrlo nepovoljnim prilikama u svakom pogledu; već djetinjstvo i mladost bili su mu bez sunca, rano je osjećao težinu i gorčinu života. Beethoven je od najranije dobe oskudjevao na svemu, što kasnije, u zreloj dobi spada medju one sretne i lijepe uspomene, koje nas prate do groba. Jedini svjetli trak u njegovom mučeničkom životu bila mu je njegova majka, koju je nada sve volio, upravo najvećom nježnosti. Bila je to žena osjećajna, dobra, plemenita i meka srca, no nepraktična i nehajna u svagdanjim stvarima, po svoj prilici uslijed prevelike boležljivosti. Od nje je Beethoven baštinio onu besprimjernu dobrotu i nesebičnost, pa i samilost za tudje patnje.

Otac naprotiv bio je čovjek naprasit, nagao, nesredjenih navika, u svakom pogledu neumjeren i neuravnotežen, a osim toga i alkoholičar. Bio je odličan muzičar namješten kao dvorski crkveni pjevač, no svirao je i razne instrumente kad je ustrebalo. Od oca naslijedio je Beethoven opet mnogo toga, što je u njegovu temperamentu bilo sangvinično, nesredjene zle navike, grubost, neuljudnost, pomanjkanje takta u saobraćaju s drugima. U njemu je bio čitav konglomerat svojstava medjusobom u borbi, a to je bunilo već mnoge pisce koji su htjeli da precizno opišu njegov karakter u biografijama, a obožavatelje heroja je to razočaravalo.

Kako smo već prije spomenuli, Beethovnovo djetinjstvo i mladost nije bilo sretno; na njegov duševni razvoj utjecale su zlo s jedne strane prevelika nježnost i popustljivost slabe, boležljive majke, a s druge opet brutalna strogost očeva. On nije nikada uživao blagodati harmonične i vedre atmosfere u roditeljskom domu, niti udobnosti urednogi sredjenog kućanstva - pače niti tjelesnu njegu - a pod svim tim već je patio. Školska obuka bila mu je manjkava, u glavnom je bio samouk. Od očevih prijatelja, koji su bili glazbenici primio je mali Ludvig prvu muzičku poduku - doduše besplatno, no zato i vrlo neredovito i površno.-

Pod teškim kućnim prilikama Beethoven je mnogo patio, brinuo se ne samo za svoju vječito bolesnu majku, već i za svoju mladju braću, njih troje. Već sa 6 godina pomagao je ocu sudjelujući kao pratilac u dvorskoj kapeli.

I priroda je maćuhinski postupala sa Beethovenom, bio je nadaren spoljašnosti, koja je odbijala - bio je upravo demonski ružan. Bečani su ga nazivali "der krampete Musiker" a majke su njime plašile svoju djecu. A on je bio upravo žedan ljepote u svakom pogledu, osobito je volio lijepe ljude, naročito lijepe žene. Često je rekao: "Nur schönes kann ich lieben, sonst müsst ich mich selbst lieben."

Nije mu bilo dano da živi u vlastitoj porodici uz ženu koja bi ga ljubila, koliko god je to uvijek vruće želio i to mu je bilo uskraćeno. Nije još navršio 18 godina, kad mu umre majka – u ocu nije nikada imao ni moralno ni materijalno uporište – naprotiv, taj se kasnije sasvim propio i pravio sinu sramotu i neprilike.

Sve te navedene nesretne i nesredjene prilike i nedostaci, koji zaista nisu mogli doprinijeti uskladjenosti Beethovnovog karaktera, nisu ipak pravi razlog njegovoj duševnoj disharmoniji, koji su se pokazivali u ranije doba. Ima tu drugi, mnogo dublji razlog. Da je naime Beethoven imao drugu ćud, ne bi mu bilo moguće, da ispuni onu misiju za koju je bio odredjen. On je morao biti rodjen samo da trpi, da se čitav život bori proti usudu, proti vlastitih unutarnjih teškoća, proti vanjskim nepovoljnim okolnostima, materialnim neprilikama i fizičkim nedostacima. Morao je znati snositi i onu najstrašniju tragediju života, koja je kod njega postigla vrhunac u gubitku sluha, onoga, što je za nj bilo upravo najdragocjenije.

Da može izraziti u muzici čitavu skalu duševnih uzbudjenja koja su moguća u čovječjoj duši, morao je sve da sam iskusi ili barem veći dio toga, ostalo je postigao bujnom maštom.

I upravo ta bujna fantazija dovela je njegovo emocijsko tijelo u vrtlog medju sobom protivnih sila, pa je bilo nalik tijelu nekog medija koji sebi dopušta da bude pod nadzorom svih vrsti duhovnih bića. Nije stoga čudo, da je Beethovnov dnevnik prava zbrka raznih zabilješka, muzičkih skica i motiva, citata iz raznih knjiga, žestokih samoprekora, jadikovki, kućanskih računa, bilježaka o izdacima, pravila o ponašanju i još koječega drugoga.

Ono, što smo do sada naveli, ima da u kratkim potezima ocrta karakter toga velikog čovjeka a odnoseći se naprama isto tako velikoj misiji, čije potpuno značenje nismo još opisali. Svako će sada pitati: kakova vrijednost leži baš u tome, da se muzikom izraze naše emocije, pa i one niže vrsti, ne povrijedi li se time ona najuzvišenija i najabstraktnija umjetnost, povukavši ju u ono niže, materialno?

Ovo je pitanje sasvim opravdano i može se u mnogim slučajevima i odnositi na neku zagonetnu antipatiju, koju danas mnogi pokazuju prama Beethovnovim djelima. Nije potrebno navesti, da se vrijednost nečega može mjeriti po jačini djelovanja, bilo to u pozitivnom ili negativnom smislu i to je ono najvažnije za našu današnju temu, a ne pitanje artističke dogmatike.

Blagotvorno i pozitivno djelovanje Beethovnove glazbe očituje se sa dvojakog gledišta:

1 Probudjuje sućut i osjećanje sa drugima, time i razumijevanje za druge u do tada nepoznatom stepenu.

2 Otvara do tada sputanom i bezbrojnim krivim predrasudama zaplašenom čovječanstvu mogućnost, da se kasnije uvede u znanost psihoanalize. Može se reći, da je njegova muzika onaj sasvim prvi glasnik današnje psihoterapije.

Pozabavimo se najprije malo onim prvim gledištem s obzirom na djelovanje Beethovnove glazbe probudjivanjem sućuti. Treba prije svega napomenuti, da vrijednost muzike uopće nadmašuje daleko umjetnost slikarstva, kiparstva, pjesništva i literature, jer u muzici nema one omedjenosti izražaja. Ona apelira direktno na našu podsvjest i na intuiciju, pa stoga ljudi sasvim intuitivno primaju onaj pravi smisao muzike, iako si nisu toga svijesni. Otuda i ona golema vrijednost glazbenog pjesništva, jer ono može izraziti sve i to samo na način, koji može da razumije srce, bez posredovanja kritične svijesti. No nijedan tip muzike nije podoban u toj mjeri, kao što je baš tip Beethovnove skladbe.

U ono vrijeme predrasuda i netolerance nastala je velika potreba u svijetu za medijem izražaja, koji će privesti ljude razumjevanju i saosjećanju za druge, htjeli oni to ili ne htjeli, – a taj medij bila je Beethovnova muzika. Ona je omogucila ljudima da bolje shvate ne samo one obične uzbudjenja i patnje drugih kao žalost, čežnuće, radost, gubitak, progonjenje i odricanje, nego da razumiju u sebi samima i u drugima još onu posebnu legiju kompliciranih emocija osjećaja i strasti, o kojima se ljudi stide govoriti. Bez sumnje može se smatrati instinktivnim priznanjem ove silovite snage Beethovnove poslanice, da je bila jedna njegova simfonija proglašena kao "ein sittenverderbendes Werk."

Promotrimo za bolje razumijevanje ono Viktorijansko doba, zavladalo je svojim utjecajem i karakteristikom čitavom tadanjom Evropom. Sućut, prije svega, nije tada igrala nikakovu ulogu. Bilo je doduše mnogo filantropa, – no kada i gdje njih nije bilo? – no onu duševnu podobnost, kojom se može saosjećati s drugima, uživiti se u druge, poistovjetiti se sa drugima – to je bilo nešto sasvim nepoznato. Vladala je prije svega velika konvencionalnost.

Usprkos toga što je bilo mnogo religioznih ljudi,oni su uza svu svoju pobožnost bili za čudo bez samilosti. Bili su toliko zauzeti svojim osjećajima prema dragom Bogu,da im za svoje bližnje nije preostalo mnogo,gotovo ništa. Dobročinstvo bilo je isto konvencionalno,podupiralo se sirotinju,jer se to pristoji,sve je bilo uskladjeno ponašanjem,navikama, mišlenjem,sve organizirano. Osim toga bilo je tu mnogo šta,za što se nije smjelo imati smilovanja,na pr.za ženu,koja je pošla stranputicom i ako ne vlastitom krivnjom,već nesretnim slučajem,i ako je ona radi toga sama mnogo patila. Tadanje društvo stavilo bi ju u red najgorih zločinaca i lupeža - bez milosrdja i sa još manje razumijevanja.

Unatoč toj silnoj netoleranci,koja je u ono vrijeme vladala,dolazak Beethovnove muzike uzrokovao je sve pomalo najrazličitije promjene. Na pr.glazba i sve ostalo što djeluje uzgojno počelo se dopuštati,pače uvadjati u kaznionice,počele su se pisati knjige,u kojima se tumačilo da zao čin nije uvijek nagnuće da se čini zlo,već da je to poseban oblik duševne bolesti,koju treba liječiti. Smrtna kazna počela je nailaziti na protivnike,čiji broj je do dana današnjega neprestano u porastu. Srdačno prijateljstvo izmedju ljudi oba spola sve pomalo prestalo je biti sablazan,odnos djece prema roditeljima,preobrazio se iz one ropske poslušnosti i pretjeranog strahopočitanja u iskreno i intimno prijateljstvo i zajedničko razumijevanje.

Imade se pripisati poglavito Beethovnovoj glazbi,koja probudjuje toliko razumijevanje i toleranciu za sve,da su njezinim utjecajem nastala djela jednoga Forella,Krafft-Ebinga,Blocha,Haveloch-Ellis i drugih požrtvovnih istraživača seksualne psihologije,toliko raslužnih za čovječanstvo. Oni su bili upravo inspirirani tom muzikom,koja otvara ljudska srca samilosti i razumijevanju,- ona to upravo izražava. Kao što psihiater tumači,da zločinačka djela nisu uvijek izvedena iz same opakosti,tako i pisci,koje smo prije napomenuli,nastoje da protumače uzroke seksualnih delikata,koji nisu izvedeni zbog razvratnosti,već ima tu dubokih razloga u bolesnoj patološkoj nastranosti tih nesrećnih ljudi,što su redovno nasljedno opterećeni.

U ono vrijeme već su počele nicati humanitarne institucije,kojima je bio raison d'etre samo ljubav,samilost i razumijevanje za bijednike bilo to u kojem smislu. Sve je to bio upliv Beethovnove muzike,ona je konačno omogučila ono veličanstveno ujedinenje srca i uma,što je glavni preduvjet,da se može sve razumjeti i sve oprostiti,a to najviše treba čovječanstvu i samo to ga u istinu može oplemeniti.

Predjimo sada na onu psihološku stranu našeg razmatranja. Dobro poznati skladatelj po svojim neminovnim etudama - Karl Czerny -,djak Beethovnov opisuje,kako je on djelovao na slušače svojim improvizacijama. "Nema čovjeka"-kaže-"koji ne bi proplakao slušajući ga,a mnogi zapadaju u glasno jecanje,jer ima nešto neizrečno snažno i osebujno-krasno u tonu u kojem on izražava svoje misli i donosi ideje."

Sasvim je isključeno,da je Beethoven takovo djelovanje želio ili čak proračunao,jer je često znao uskliknuti: "Mi umjetnici ne želimo suza,mi želimo pljesak!" - Ali u toj glazbi postoji kao neki elemenat, koji neodoljivo izmamljuje iz dubine na površinu dugo suzdržane osjećaje,koji se mogu izraziti samo suzama. Osobni magnetizam mora da je taj elemenat još pojačavao još dugo nakon što je Beethoven ostavio zemaljsku razinu. Mnogi,koji slušaju ovu glazbu,naročito ako ju sami izvode, osjećaju nakon toga neko izričito duševno olakšanje - muzika mu je omogućila izražaj onih osjećaja koje oni ne mogu ili se ne usudjuju izraziti na ikoji drugi način.

Kad nas tišti kakova bol,briga,bojazan,imamo potrebu da je povjerimo iskrenom i dobrom prijatelju,ako smo vrlo nabožni,svećeniku kod ispovjedi,da tako primimo utjehu.Ako smo pjesnički nadarenipovjeriti smo naše osjećaje hartiji papira u obliku stihova,sve to iz unutarnje potrebe,da bilo na koji način oteretimo dušu. Poradi toga mudri psiholozi sokole one,koji bilo s kojeg razloga duševno pate,da o tome slobodno i iskreno pričaju i ispovjedaju se. Viktorijansko doba sa svojom puritanskom strogošću bilo je doba sputanosti i ukočenosti,vladala je tolika borniranost u odgoju,da se smatralo upravo nepristojnim izražavati svoje osjećaje koji su zahtijevali da se ispolje - smatralo se nemoralnim i misliti,a kamo li govoriti o svemu,što spada na pr. u područje erotike. Osjećaji su bili stoga nasilno potisnuti u unutrašnjost, što je uzrokovalo sasvim prirodno u živčanom sistemu razorne posljedice. Bilo je to naročito očito u slučaju neudatih žena: ne samo da se smatralo upravo grijehom,ako bi one gojile osjećaje,koji bi po svojoj prirodi spadali u seksualno područje,već su i igre,kao tenis,hokey itd.bile nedostojne i zabranjene,te nikakove okolnosti ili zdravstveni razlozi nisu došli u obzir.

...do, da su žene ranijeg Viktorianskog doba padale u nesvijest
...g povoda i upravo se kupale u suzama. Mora se misliti i na
... onda još nisu bile u zvanju kao danas, niti su uživale slobo-
...m pogledu, te da je svaka bila sa 30 godina stara, da je radi
... osjećaja neprivlačivosti, nesposobnosti, suvišnosti, što je sva-
...u moralo strahovito deprimirati, a broj nezadovoljnih žena bio
... golem. Zaista, posljedica po narodno zdravlje bile bi razorne,
...ilo - Beethovnove muzike. Kad su žene počele svirati Beethov-
...nte, davajući time izražaja onom vrtlogu emocija, neutaženih že-
...nih osjećaja do tada zatomljenih - one su mogle da se oslobode
...ove muzike onoga silnoga duševnog pritiska i da dadu maha osje-
...koji bi ostali inače potpunoma utamničeni. A bilo je još mnogo
...ego običnih strasti, kojih su se mogle ovim putem osloboditi, jer
...thoven kao duboki muzički psiholog izrazio ne samo one bezazlene
..., već i one druge, kojih se stidimo, jer zaslužuju ukor - kao mrž-
...avist, ljubomor sa svim svojim variantama, a izrazio je i onaj bezd
...melanholije, očaja i grižnje savjesti. No to još uvijek nije sve.
...o muzikom Beethoven je sondirao i pustio tako na slobodu i onaj
...roj uzbudjenja, koja su pritiskivanjem utonula već duboko u podsvjest
... su mogla po miloj volji podgrizavati duševno i tjelesno zdravlje
...nova začetnika. Baš ova istraživalačka moć Beethovnove glazbe potak-
...je skladatelja i glazbenog pisca Cirila Scotta da o Beethovnu piše
...o o pioniru psihoanalize - a on u istinu i jest u neku ruku psihoana-
...zičar. Zato je njegova muzika tako snažno prodirala u kasnije Vikto-
...iansko doba, unijela neki duh psihičkog ozdravljenja, a žene ove ere bi-
... su sve manje histeripne i manje sklone suzama i nesvjesticama.

Možda će mnogi negirati psihoanalitičku snagu Beethovnove muzike, no činjenica ostaje. Veliki broj slušatelja prenose se ovom glazbom u ...no sanjarsko stanje, gotovo trans ili ekstazu, koja otkriva sadržinu podsvijesti na način, do kojega nije moguće doći drugim kojim putem. U toj ekstazi može se naći neko udovoljenje potajnih čežnja, u imaginaciji ... drama iskonstruirana vlastitim najdubljim željama, a sanjar u viziji nalazi sebe samoga kao junaka ili junakinju. Priroda onih ljudi, koji su prilike prisilile da se utekn licumjerstvu u obliku ravnodušnosti pored pritajenijih osjećaja i duboko zatomljenih želja, u takovim časovima nadju svoj pravi ...ja. Neudovoljene čežnje pa i one najfantastičnije utaže se i umiruju, nedosiživi ideali i ciljevi se postizavaju, neuspjesi, zapreke, brige i neprilike u svakodnevnom životu padaju u zaborav, - pače i ono božanski-stvaralačko, što spava u svakom čovječjem stvoru - i ono se probudi - kao i ona stara skrivena ljubav ili mržnja. Zarobljenik podsvijesti oslobodjen je tamnice društvenih navika i sputanosti svijeta. - Svijest zaista kod većine ljudi ne radi dok oni slušaju glazbu, oni utonu u veliku tišinu. Zvuci se doduše slušaju uhom, ali ono služi svijesnoj pozornosti samo kao podražaj za oživljavanje misli koje daju podsvijesti potpunu slobodu i neomedjenu moć kao za vrijeme sna. Može se reći, da gotovo svi tipovi muzike idu za tim da oslobode potsvijest, ali nigdje nije taj učinak tolikom snagom zastupan kao u Beethovnu jer on jedini medju svim glazbenicima izražava duševne tajne, a time izaživlje bezbroj odjeka u dušama slušatelja.

Do sada napomenuli smo osjećajne elemente Beethovnove glazbe, a nismo još spomenuli ono bogatstvo humora, koji probija u mnogim njegovim djelima. Upravo je neshvatljivo, kako je kod Beethovna uporedo s njegovim ogluŝivanjem rasao i njegov humor. Kad je konačno saznao, da je kod njega ova strašna bolest neizlječiva, napisao je kompozicije, koje karakterizuju izražaj najveće obijesti. Ali taj humor nije kao onaj u Mendelsohna vedar, sretan, bezbrižan i kapriciožan, već je to grohotan smijeh čovjeka, koji je izgubio sve. I stavak III. Simfonije, zadnji stavak VII i cherzo IX tipični su primjeri Beethovnovog "Galgenhumora", koji se nije manifestirao samo u kompozicijama, već i u njegovu životu u onoj periodi, kad se je nasladjivao grubim šalama i dosjetkama, te ih samo sipao u najnezgodnijim i najnepodesnijim momentima i tako uzrokovao svu silu uvreda, o čemu pričaju mnoge anekdote. Pa ipak je kod većine ljudi pobudio samilost, jer je bilo očito, da je to šala očajnika. ... običan humor ... smijehom a ne samilošću, ... taj ... humor sa svojom ironijom ... ljude snažno, ujedljivo i ... Mnogi od slušatelja neće možda biti svijesni onog pravog značenja gore napomenutih stavaka, ali njihovo unutarnje biće, njihova podsvijest razumjeti će, jer je prijemljiva - a to je najglavnije.

Kad se Beethovnu dizao prvi spomenik, rekao je govornik: "Na njegovu grobu ne plače ni ucviljena žena, ni sin, niti kćerka - već za njim plače čitav svijet."

10 - V - 1937

Mara Pirnat, Prof. Muz. Ak.